



RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

ZSR/500/16/2011/KCH

Warszawa, dnia 30 listopada 2011 roku

Pan
dr Jarosław Gowin
Minister Sprawiedliwości

Doceniając podejmowane przez Ministra Sprawiedliwości inicjatywy zmierzające do doskonalenia funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących dzieci, pragnę przedstawić aktualne uwagi Rzecznika Praw Dziecka dotyczące zagadnienia przesłuchania dziecka w procedurze karnej.

Ze zgłaszanych do mojego Biura skarg wynika, że w sprawach karnych, zarówno w toku postępowania przygotowawczego, jak i sądowego, dobro dziecka, jego prawo do harmonijnego rozwoju są szczególnie narażone na uszczerbek. Występuje duże niebezpieczeństwo wiktymizacji. Z tych względów uważam, że należy podejmować wszelkie działania zmierzające do ochrony dziecka.

W zaleceniach Rady Europy Nr R(85)11 w sprawie pozycji ofiary w prawie w procesie karnym, zwraca się szczególną uwagę na sytuację przesłuchiwanego dziecka. Zalecenia Rady Europy Nr R(87)21 w sprawie zapobiegania wiktymizacji i pomocy dla ofiar przestępstw, zaliczają dzieci do szczególnej kategorii ofiar, dla których powinny być tworzone, rozwijane i poszerzane usługi związane z udzieleniem pomocy. Zaleca się również podjęcie środków zapobiegających wiktymizacji.

Ramowa Decyzja Rady Unii Europejskiej z 15 marca 2001 roku o pozycji ofiary w postępowaniu karnym, zaleca wprowadzenie regulacji krajowych, zapewniających ofiarom poszanowanie godności oraz prawo do szacunku i współczucia (art. 2 Decyzji). Precyzując zakres prawa pokrzywdzonego do szacunku i uznania, uwzględnienia jego praw i interesów, dokument wskazuje na konieczność specjalnego traktowania grup ofiar, które z uwagi na różne okoliczności, wymagają szczególnej troski. Do grupy tych osób zalicza m.in. dzieci.

Art. 19 Konwencji o Prawach Dziecka nakłada obowiązek podejmowani przez państwo właściwych kroków „w dziedzinie ustawodawczej, administracyjnej, społecznej oraz wychowawczej dla ochrony dziecka przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej krzywdy lub zaniedbania bądź złego traktowania lub wyzysku”. W art. 37 pkt. a Konwencji zobowiązuje państwa do zapewnienia, aby „żadne dziecko nie podlegało torturowaniu bądź okrutnemu, nieludzkiemu czy poniżającemu traktowaniu lub karaniu”. Również art. 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności zawiera zakaz tortur, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania.

Także orzecznictwo Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu sygnalizuje, że „dzieci są w szczególności uprawnione do opieki państwa, która powinna się przejawiać w formie efektywnej ochrony przed poważnym łamaniem integralności osobowej dziecka” (Wyrok z dnia 23 września 1998 roku, skarga nr 25599/94 w sprawie A przeciwko Zjednoczonemu Królestwu).

W tym kontekście szczególna uwaga poświęcona zostaje regulacjom dotyczącym dzieci, najsłabszych i szczególnie wymagających wsparcia pokrzywdzonych i świadków przestępstw.

Przepisy art. 185a i art. 185b Kodeksu postępowania karnego są moim zdaniem niewystarczające dla ochrony delikatnej i nieukształtowanej jeszcze osobowości każdego dziecka – pokrzywdzonego/świadka i jego psychiki przed negatywnymi skutkami kontaktu z organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Przepis art. 185a k.p.k. ogranicza bowiem szczególny rygor przesłuchania pokrzywdzonego, który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat jedynie do przestępstw z rozdziału XXV i XXVI Kodeksu karnego. Pokrzywdzonego innym przestępstwem niż określone w art. 185a § 1 k.p.k., który w chwili przesłuchania nie ukończył 15 lat, można przesłuchać w charakterze świadka w tym trybie, ale tylko wówczas, gdy przesłuchanie wynika z przestępstwa popełnionego z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej albo przestępstwa określonego w rozdziale XXV Kodeksu karnego, jeżeli zeznania tego świadka mogą mieć istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Należy jednakże podkreślić, że przedmiotem postępowania karnego są przecież nie tylko przestępstwa popełnione z użyciem przemocy czy wymienione enumeratywnie w powołanym przepisie, ale także inne, w których przesłuchanie dziecka jest koniecznością procesową.

W związku z powyższym uważam za uzasadniony postulat poszerzenia katalogu o inne przestępstwa zwłaszcza, gdy świadek małoletni zna osobę sprawcy. Przesłuchanie dziecka, bez zachowania rygoru przyjaznych warunków, wpływa niewątpliwie destrukcyjnie na jego psychikę, a przedłużające się postępowanie karne, wielokrotne przesłuchania mogą jedynie spotęgować traumę dziecka.

Warto także wskazać, iż z analizy spraw napływających do Biura Rzecznika wynika, że w większości spraw objętych trybem szczególnym (art. 185a i 185b k.p.k.), dzieci są przesłuchiwane tylko raz. Mój niepokój budzi jednak fakt, że w sprawach, które nie podlegają pod wspomniany tryb przesłuchania, a więc w sprawach, w których dzieci są przesłuchiwane na sali sądowej w trybie „zwykłym” (art. 177 k.p.k.), nadal zmuszone są do wielokrotnego składania zeznań. Sygnalizują to poruszeni rodzice, którzy uważają – a podzielam ich opinię – iż w wielu przypadkach kolejnych przesłuchań można było uniknąć.

Z analizy kierowanych do mnie spraw wynika także, że zbyt rzadko dochodzi do przesłuchań dzieci w miejscach specjalnie do tego przystosowanych, czyli w przyjaznych pokojach przesłuchań. Uważam, że tę mało przyjazną dzieciom praktykę, należy jak najszybciej zmienić.

Z sygnałów docierających do mojego Biura wynika, że w przypadku przesłuchania w trybie określonym w art. 177 k.p.k. nie przesłuchuje się dzieci w warunkach przyjaznych. Organy procesowe nie korzystają z takiego rozwiązania, a przecież mogłoby to w istotny sposób zwiększyć ochronę psychiki dzieci, w trakcie kontaktu z tymi organami. Pragnę podkreślić, że ochrona dzieci przewidziana w art. 185a i 185b k.p.k. wiąże się m.in. z piętnem, jakie na psychice dziecka wycisnęło popełnienie przez sprawcę przestępstwa. Nierzadko okoliczności faktyczne popełnionego czynu przestępnego są tak drastyczne, że prowadzą u dzieci-swiadców do bardzo poważnych zaburzeń funkcjonowania pamięci. Często okazuje się, że organy procesowe mają do czynienia z dziećmi zaburzonymi emocjonalnie, u których sama myśl o przesłuchaniu powoduje nawarstwienie negatywnych wspomnień i stresu związanych z koniecznością powrotu do traumatycznych wydarzeń. Wydaje się zatem, że optymalnym rozwiązaniem byłoby przesłuchiwanie wszystkich dzieci w warunkach przyjaznych – w pokojach przesłuchań o najwyższym standardzie. Niestety, dzieci w Polsce rzadko są przesłuchiwane w pokojach posiadających Certyfikat „*Pokój Przesłuchań Przyjazny Dziecku*”, co powiązać można m.in. z faktem, że takich pomieszczeń jest jeszcze zbyt mało. Uważam, że należy dążyć wszelkimi sposobami do przyjęcia takich rozwiązań, które ograniczą narażanie dzieci na powrót do traumatycznych wspomnień.

Moje spostrzeżenia wskazują, że ochroną polegającą na jednokrotnym przesłuchaniu powinny zostać objęte wszystkie dzieci. Po dokonaniu dogłębnej analizy spraw dzieci, które kierowane są do mojego Biura, oceniam granicę wiekową (15 lat w chwili przesłuchania) przewidzianą w regulacjach szczególnych jako niewystarczającą.

Zgodnie z poglądem wyrażonym w doktrynie „(...) granica ta wyznaczona została przy uwzględnieniu przeciętnego stopnia rozwoju emocjonalnego dziecka” (źródło: P. Hofmański, E. Sadzik, K. Zgryzek, *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, Tom I, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2007, s. 874). Należy jednakże podkreślić, że w świetle art. 1. Konwencji o Prawach Dziecka z 1989 roku, „dziecko” oznacza każdą istotę ludzką w wieku poniżej 18 lat, chyba że zgodnie z prawem uzyska ono wcześniej pełnoletność. Norma ta koresponduje w szczególności z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka. Kodeks postępowania karnego powinien zatem gwarantować szerszą ochronę pokrzywdzonym dzieciom, zwłaszcza poprzez objęcie nią małoletnich do osiemnastego roku życia, a także tych dzieci, które są pokrzywdzone innymi rodzajami przestępstw, niż wskazanymi w art. 185a k.p.k.

Zbyt często bowiem organy procesowe odmawiają przesłuchania w warunkach przyjaznych tylko dlatego, że np. dziecko kilka miesięcy temu ukończyło już 15 lat, podczas gdy drastyczne okoliczności popełnionego przestępstwa wyraźnie przemawiają za zwiększeniem ochrony psychiki dziecka w trakcie prowadzonych czynności procesowych.

Moje zastrzeżenia budzi również kwestia braku odpowiedniej rejestracji przesłuchań z udziałem małoletniego świadka oraz nieprawidłowości (zwłaszcza skrótowość) w wypełnianiu protokołów z czynności przesłuchania. W szerszym kontekście postulowanej zasady niepowtarzalności czynności przesłuchania dziecka budzi to ogromny niepokój. W mojej ocenie, ze względu na to, że dziecko jest szczególnym świadkiem i z tego tytułu wymaga specjalnego traktowania podczas prowadzonych czynności procesowych, przesłuchanie z naturalnych, rozwojowych przyczyn musi mieć swoją specyfikę, uwzględniającą poziom umysłowy, osobowość, możliwości psycho-emocjonalne.

Z uwagi na znaczenie zasady bezpośredniości, utrwalenie przesłuchania w trybie art. 185a k.p.k. za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk i obraz, w uregulowaniu prawnym i praktyce powinno stanowić regułę, zwłaszcza jeżeli uwzględni się treść art. 147 § 1 i § 2 pkt. 1 k.p.k. Przesłankę braku możliwości przesłuchania świadka w dalszym postępowaniu uzasadnia zastrzeżenie jednorazowości przesłuchania dziecka.

Również tu spostrzegam konieczność stworzenia większej gwarancji dla jednorazowości przesłuchania dziecka, niż wynika to z treści obowiązującego przepisu. Uważam, że ochrona praw oskarżonego, określona w zdaniu ostatnim art. 185a k.p.k. jest za daleko idąca zważywszy na priorytet ochrony dobra dziecka. Rejestrowanie przebiegu przesłuchania małoletniego, przez sędziego, w warunkach bezpiecznych jest moim zdaniem wystarczające. Nie ulega również wątpliwości, że wprowadzenie zasady rejestracji wszystkich przesłuchań z udziałem małoletniego świadka za pomocą urządzeń utrwalających obraz i dźwięk byłoby nie tylko korzystne dla samego dziecka, ale również pozwoliłoby uzyskać bardziej wiarygodny materiał dowodowy.

Pragnę również zwrócić uwagę na kwestię reprezentacji dziecka. W większości przypadków dziecko jest reprezentowane przez swojego rodzica, nawet wtedy, gdy sprawcą przestępstwa jest drugi z rodziców lub osoba najbliższa zamieszkująca z dzieckiem, co w świetle poglądów Sądu Najwyższego jest nieprawidłowe (źródło: Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2010 r., I KZP 10/2010, OSNKW 2010/10 poz. 84).

W badanych sprawach z niepokojem obserwuję pozbawienie małoletniego pokrzywdzonego wykonywania uprawnień oskarżyciela posiłkowego. Sądy podzielając argumentację zawartą w cyt. uchwale Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2010 roku, odmawiają dopuszczenia do udziału w sprawie małoletniego pokrzywdzonego reprezentowanego przez rodzica w sytuacji, gdy sprawcą jest drugi rodzic. Małoletni nie ma zdolności do czynności prawnej, z tego powodu nie może osobiście wykonywać praw przysługujących pokrzywdzonemu. Prawa te może wykonywać jedynie poprzez swojego przedstawiciela ustawowego lub osobę, pod której pieczęcią się znajduje. Sądy nie wykorzystują tu możliwości wynikających z art. 99 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego poprzez złożenie do sądu opiekuńczego stosownego wniosku. Brak uwzględnienia odesłania przy art. 51 § 1 k.p.k. do przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego uniemożliwia więc w praktyce wykonywanie przez małoletnich praw przysługujących pokrzywdzonym. Prawo małoletniego do występowania w procesie i ochrony interesów nie jest przez sądy karne przestrzegane.

Uważam, że w każdym przypadku zachodzi konieczność rozważenia, czy nie istnieje potrzeba wyznaczenia kuratora dla dziecka. Sytuacje, w których jedno z rodziców dopuściło się czynu na szkodę małoletniego, a drugi z rodziców reprezentuje małoletniego w postępowaniu, uznaję za niedopuszczalne i sprzeczne z zasadą działania w imię dobra dziecka. Między innymi ze względu na pojawiający się konflikt interesów oraz skomplikowaną sytuacją psychologiczną rodziny. Uważam za niezbędne zapewnienie

małoletniemu profesjonalnej reprezentacji jego interesów, tak aby chronić go nawet wtedy, gdy konieczne jest podejmowanie działań procesowych przeciwko osobie najbliższej.

Pragnę podnieść w konkluzji, że problem wielokrotności przesłuchiwanie dziecka, przesłuchiwanie w warunkach traumatycznych dla dziecka, niekorzystanie z możliwości przesłuchania w warunkach przyjaznych, brak realizacji zasady rejestracji przesłuchania dziecka przy pomocy specjalistycznej aparatury znajduje odzwierciedlenie w sprawach, które są przedmiotem analizy mojego Biura. Moje spostrzeżenia oraz skalę problemów pokazują również ostatnie badania Fundacji „Dzieci Niczyje”, która rozpoczęła działania mające na celu wstępne zdiagnozowanie problemu praktyki przesłuchiwanie dzieci w procedurze karnej w Polsce.

Oceniam, że wielu sytuacji, które nadmiernie narażają dziecko na niepotrzebny stres można było uniknąć. Wymaga to jednak dobrej woli organów procesowych, której nieraz niestety brakuje. Uważam, że obowiązkiem, który stoi przed osobami reprezentującymi wymiar sprawiedliwości jest zadbanie, by nie dopuścić do wyrządzenia jakiegokolwiek krzywdy dziecku. W tym względzie specjaliści są zobowiązani poszukiwać takich rozwiązań, które pomogą uchronić dzieci przed wtórnym pokrzywdzeniem, zagrażającym im w wyniku niedoskonałości proceduralnych.

Mając na celu wzmocnienie standardów ochrony praw dziecka, w szczególności ochrony dziecka przed wiktyimizacją, co stanowi jeden z priorytetów mojej działalności, zwracam się uprzejmie z prośbą do Pana Ministra o zmianę obowiązujących przepisów w taki sposób, by w postępowaniu przygotowawczym i sądowym w sprawach karnych stosować tryb przewidziany w art. 185a k.p.k. także do postępowań dotyczących innych, niż przewidziane tymi przepisami, przestępstw.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 10a ust. 1 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. Nr 6, poz. 69 z późn. zm.), proszę o podjęcie stosownych działań oraz rozważenie wprowadzenia proponowanych rozwiązań.

Z wyrazami szacunku
Marek Dmochowski



Warszawa, dnia 16 stycznia 2012 r.

DPC-IV-072-5/11/3

dot. ZSR/500/16/2011/KCH

Pan

Marek Michalak

Rzecznik Praw Dziecka

Stanowmy Rzecznik

W odpowiedzi na pismo ZSR/500/16/2011/KCH z dnia 30 listopada 2011 r. dotyczące uwag Pana Rzecznika w kwestii udziału dziecka w postępowaniu karnym a w szczególności przesłuchania dziecka w procedurze karnej, przedstawiam następujące stanowisko.

Jednym z priorytetowych celów Ministerstwa Sprawiedliwości jest podejmowanie działań zmierzających do objęcia szczególną ochroną dzieci, które jako ofiary, względnie świadkowie przestępstw, są wyjątkowo narażone na skutki wtórnej wiktymizacji. Działania te podejmowane są zarówno w zakresie organizacyjnym – utworzenie Departamentu Praw Człowieka zajmującego się na bieżąco ochroną dzieci w postępowaniu karnym, jak również legislacyjnym – opracowanie projektu ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego i innych ustaw w zakresie ochrony małoletnich świadków.

Ministerstwo Sprawiedliwości uznaje za słuszne uwagi Pana Rzecznika o konieczności zagwarantowania, aby przesłuchanie małoletniego świadka odbywało się poza salą sądową, w odpowiednich warunkach i w specjalnie wyposażonych pomieszczeniach.

Dla zapewnienia skutecznej ochrony dziecka w trakcie postępowania karnego, Ministerstwo Sprawiedliwości od lat wspiera kampanię „Dziecko – świadek szczególnej troski”, promującą tworzenie przyjaznych pokoi przesłuchań dla dzieci na terenie całego kraju i zwracającą uwagę przedstawicielom wymiaru sprawiedliwości na szczególną rolę małoletniego świadka w toku postępowania karnego.

Inicjatywa ta rozwija się dzięki współpracy prowadzonej na szeroką skalę z organizacjami pozarządowymi. Jej wynikiem było przystąpienie Ministerstwa Sprawiedliwości do Koalicji na Rzecz Przyjaznego Przesłuchania Dzieci, która zawiązała się

w dniu 27 kwietnia 2007 roku w Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich z inicjatywy Fundacji Dzieci Niczyje.

W związku z pracami Koalicji na Rzecz Przyjaznego Przesłuchania Dzieci, Ministerstwo Sprawiedliwości od 2008 roku przeprowadza razem z Fundacją Dzieci Niczyje procedurę nadawania certyfikatów pomieszczeniom służącym przesłuchiwanu dzieci. Na podstawie weryfikacji zgłoszeń podmiotów prowadzących pokoje przesłuchań oraz dodatkowych informacji uzyskanych od psychologa/pedagoga pracującego z dziećmi – ofiarami i świadkami przestępstw oraz przedstawiciela Ministerstwa Sprawiedliwości, ustala się czy prowadzone przez sądy, komisariaty policji, organizacje samorządowe i organizacje pozarządowe zgłoszone pokoje są miejscami przyjaznymi, dostosowanymi do potrzeb dziecka oraz wymogów wymiaru sprawiedliwości.

Certyfikaty Przyjaznych Pokoi Przesłuchań otrzymały dotychczas 54 podmioty.

Dla zapewnienia właściwego przesłuchania dziecka w przyjaznym dla niego pomieszczeniu do wszystkich sądów w Polsce Ministerstwo Sprawiedliwości przesłało standardy przesłuchania małoletnich świadków w trybie art. 185a i 185b kpk. Każdy sąd otrzymał opracowane przez ekspertów zaproszonych przez Fundację Dzieci Niczyje wśród których byli również przedstawiciele Ministerstwa, broszury ze standardami wraz z listą przyjaznych pokoi przesłuchań.

Ministerstwo Sprawiedliwości co roku zwraca się do podmiotów prowadzących certyfikowane pokoje przesłuchań o informacje na temat przeprowadzanych w nich przesłuchań. Zbierane informacje potwierdzają uwagi Pana Rzecznika odnośnie do unikania przez część sędziów przesłuchań w certyfikowanych pomieszczeniach czy odstępowania przez nich od dokonywania rejestracji przesłuchań. Departament Praw Człowieka wielokrotnie zwracał się w tym zakresie o wyjaśnienie tych nieprawidłowości do właściwych Prezesów Sądów.

Uwagi Pana Rzecznika odnośnie do ustawowego zagwarantowania jednorazowego przesłuchania świadków do 18 roku życia we wszystkich kategoriach spraw, zwłaszcza gdy małoletni świadek zna osobę sprawcy w dużym zakresie uwzględnione zostały w projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego i innych ustaw opracowanego przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego.

W dniu 20 grudnia 2011 r. Komisja Kodyfikacyjna przyjęła ostateczną wersję projektu, po analizie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji społecznych.

Celem zmian projektowanych w przepisach art. 185a i 185b kpk a także powiązanych

z nimi propozycji dotyczących projektowanego art. 147 § 2a kpk, jest wzmocnienie ochrony małoletnich świadków przed negatywnymi skutkami wielokrotnego przesłuchiwania w obecności oskarżonego.

W rezultacie projektowanych zmian małoletnim świadkom zapewnione zostaną różne poziomy ochrony, uzależnione od ich wieku oraz tego, czy posiadają w postępowaniu karnym status pokrzywdzonego:

Do **pokrzywdzonych, którzy nie ukończyli lat 15 w chwili przesłuchania**, zasada jednorazowego prowadzenia tej czynności w szczególnych warunkach ulega rozszerzeniu na katalog czynów o wszystkie przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej oraz z rozdziału XXIII kk (dotyczy ofiary handlu ludźmi), a także wprowadza się klauzulę, że należy sięgać po to źródło dowodowe jedynie w celu ustalenia istotnych okoliczności sprawy (projektowany art. 185a § 1 k.p.k.).

Do **świadków niebędących pokrzywdzonymi, którzy w chwili przesłuchania nie ukończyli lat 15** (art. 185b § 1) obligatoryjne, nie zaś fakultatywne jak dotychczas, będzie stosowanie szczególnego trybu przesłuchania z art. 185a § 1-3 k.p.k., gdy ich zeznania mają istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Artykuł ten dotyczy będzie spraw o przestępstwa popełnione z użyciem przemocy lub groźby bezprawnej lub o przestępstwa z rozdziału XXV i XXVI kk (katalog uzupełniony o przestępstwa z rozdziału XXVI kk).

Małoletni pokrzywdzeni, którzy ukończyli 15 lat w chwili przesłuchania objęci są procedurą jednorazowego przesłuchania, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że przesłuchanie w innych warunkach mogłoby wywrzeć negatywny wpływ na stan psychiczny pokrzywdzonego.

Wobec **małoletnich świadków, którzy ukończyli 15 lat w chwili przesłuchania** w sprawach o przestępstwa wymienione w art. 185b § 1 k.p.k. przewidziano względnie obligatoryjne przesłuchanie przy użyciu urządzeń technicznych, umożliwiających przeprowadzenie tej czynności na odległość, bez konieczności bezpośredniego kontaktu z oskarżonym (art. 185b § 2 k.p.k.).

Dla wszystkich **pozostałych świadków, bez względu na ich wiek** art. 177 § 1a k.p.k. już obecnie przewiduje możliwość przesłuchania ich na odległość, bez konieczności osobistego zetknięcia się z oskarżonym. Ten sposób przesłuchania może znaleźć zastosowanie w szczególności w razie konieczności przesłuchania małoletnich świadków w sprawach o przestępstwa nieobjęte katalogiem przewidzianym w art. 185a i 185b k.p.k.

Nowelizacja procedury karnej spowoduje wyeliminowanie wielokrotnego

przesłuchiwania małoletnich świadków/pokrzywdzonych na salach sądowych i przeniesienie ich w miejsca przyjazne dzieciom, w tym do przyjaznych pokoi przesłuchań posiadających certyfikaty Ministerstwa Sprawiedliwości i Fundacji Dzieci Niczyje.

Należy zgodzić się ze zdaniem Pana Rzecznika, iż certyfikowanych przyjaznych pokoi przesłuchań małoletnich świadków jest w Polsce zbyt mało. Jednak z każdym rokiem przybywa ich coraz więcej. Ministerstwo Sprawiedliwości przewiduje sfinansowanie utworzenia kolejnych 20 przyjaznych pokoi przesłuchań w ramach środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Pokoje mogłyby zostać utworzone między innymi w województwach opolskim i świętokrzyskim, gdzie nie ma żadnego certyfikowanego pokoju przesłuchań oraz w województwach gdzie tych pokoi jest najmniej.

Odnosnie do zastrzeżeń Pana Rzecznika w kwestii braku rejestracji przesłuchań i skrótowości protokołów, art. 147 § 2 ust. 2 kpk obliguje sąd do rejestracji czynności przesłuchania dziecka a nie umożliwia mu ją.

Projektowane brzmienie art. 147 § 2a kpk wprowadza obligatoryjność rejestrowania przebiegu przesłuchania świadka na podstawie art. 185a i 185b kpk za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk. Korekta brzmienia art. 147 § 2 kpk wprowadza względny obowiązek rejestrowania również obrazu, a nie tylko – jak dotychczas – dźwięku.

Zapis obrazu i dźwięku, zgodnie z § 3 tego artykułu umożliwia ograniczenie protokołu do najbardziej istotnych oświadczeń osób uczestniczących w przesłuchaniu.

Odnosnie do ochrony praw oskarżonego i jego prawa do żądania ponownego przesłuchania świadka gdy podejrzany nie miał obrońcy podczas pierwszego przesłuchania pokrzywdzonego, pragnę zauważyć, że projektowana nowelizacja art. 185a kpk w § 2 przewiduje **obowiązek** sądu wyznaczenia podejrzanemu obrońcy dla przeprowadzenia czynności przesłuchania. Zmniejszy to liczbę ponawianych przesłuchań dzieci z uwagi na nieposiadanie obrońcy przez oskarżonego w czasie pierwszego przesłuchania i gwarantować będzie oskarżonemu prawo do rzetelnego procesu. Tym samym priorytet ochrony dobra dziecka podczas przesłuchania zostanie zachowany.

Ministerstwo Sprawiedliwości za słuszną uznaje uwagę Pana Rzecznika o konieczności wyznaczenia kuratora dla dziecka w sytuacji gdy jedno z rodziców dopuściło się czynu zabronionego na szkodę małoletniego. Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 30 września 2010 roku uświadomiła wielu sędziom i prokuratorom konieczność zwracania się do Sądu Rodzinnego o wyznaczenie kuratora dla małoletniego pokrzywdzonego. Wynika to z rozmów przeprowadzanych z sędziami i prokuratorami przez pracowników

Departamentu Praw Człowieka w ostatnim roku.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie wskazuje jednak osób mogących skutecznie reprezentować pokrzywdzone dziecko w postępowaniu karnym i mających wiedzę prawniczą. Kwestie reprezentacji dzieci w postępowaniu karnym omawiane były przez Radę do Spraw Pokrzywdzonych Przepęstwem przy Ministrze Sprawiedliwości w dniu 16 grudnia 2011 roku. Rozpoczęto już dyskusję nad tym zagadnieniem z przedstawicielami Prokuratury Generalnej.

Mam nadzieję, że działania podejmowane przez Ministerstwo Sprawiedliwości i Biuro Rzecznika Praw Dziecka przyczynią się do tego, że udział małoletnich pokrzywdzonych w czynnościach procesowych będzie dla nich jak najmniej stresujący.

Z wyrazami szacunku i sympatii

PODSEKRETARZ STANU
w Ministerstwie Sprawiedliwości

Piotr Kluz
Piotr Kluz